

Л. С. Нецька,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7383-3586>

Н. В. Зарудний,

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ПРАВОЧИНІВ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: liubov.netska@npp.kai.edu.ua, 6876910@stud.kai.edu.ua

Мета статті: на основі аналізу судової практики щодо визнання недійсними правочинів у процедурах банкрутства, виявлених недоліків відповідного законодавства при його застосуванні судами запропонувати шляхи усунення таких недоліків. **Методи дослідження:** у процесі наукового дослідження було використано загальнонаукові (діалектичний, формально-логічний, методи аналізу і синтезу) та спеціально-юридичні (порівняльно-правовий, системно-структурний) методи. **Результати:** окреслено особливості застосування процедури визнання недійсними правочинів боржника під час провадження у справах про банкрутство; виявлено проблеми неоднозначного застосування норм КУзПБ та ЦК України в їх поєднанні під час визнання правочинів недійсними у процедурах банкрутства та запропоновано шляхи їх усунення; доведено доцільність призначення судової експертизи у випадках труднощів із визначенням ринкової ціни майна на дату вчинення правочину щодо цього майна, якщо такий правочин визнано недійсним у процедурі банкрутства. **Обговорення:** дискусійними є критерії, за якими можуть визнаватися недійсними правочини у процедурах банкрутства; для визнання недійсними правочинів неоднозначними є підстави, закріплені у ч. 2 ст. 42 КУзПБ; заяви щодо визнання правочинів недійсними у процедурах банкрутства подаються відповідно до вимог для позовної заяви за правилами ГПК України.

Ключові слова: банкрутство; недійсність правочину; боржник; процедури банкрутства; суд.

Постановка проблеми та її актуальність.

Законодавством встановлена спеціальна процедура визнання недійсними правочинів боржника під час провадження у справах про банкрутство. У ст. 42 Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ) [1], на відміну від підстав та умов недійсності правочинів, закріплених в Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) [2], визначено окремі підстави, за наявності яких господарський суд може у межах провадження у справі про банкрутство визнати недійсними правочини, вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство

або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство. Відповідно до частини 1 зазначеної статті до таких підстав віднесено наступні випадки:

«1) боржник виконав майнові зобов'язання раніше встановленого строку;

2) боржник до відкриття провадження у справі про банкрутство взяв на себе зобов'язання, внаслідок чого він став неплатоспроможним або виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю або частково стало неможливим;

3) боржник здійснив відчуження або придбав майно за цінами, відповідно нижчими або вищими від ринкових, за умови що в момент прийняття зобов'язання або внаслідок його виконання майна боржника було (стало) недостатньо для задоволення вимог кредиторів;

4) боржник оплатив іншій особі або прийняв майно в рахунок виконання грошових вимог у день, коли сума вимог кредиторів до боржника перевищувала вартість майна;

5) боржник узяв на себе заставні зобов'язання для забезпечення виконання грошових вимог» [1].

Як передбачив законодавець, вчинені правочини в означених випадках характеризуються тим, що ними порушено права боржника або кредиторів.

Також можуть визнаватися недійсними правочини і з таких додаткових підстав, щодо наслідків вчинення яких прямо не вимагається порушення прав боржника або кредиторів, як це випливає із ч. 2 ст. 42 КУзПБ, а саме:

- «боржник безоплатно здійснив відчуження майна, взяв на себе зобов'язання без відповідних майнових дій іншої сторони, відмовився від власних майнових вимог;

- боржник уклав договір із заінтересованою особою;

- боржник уклав договір дарування».

Втім, О. Бірюков критикує впровадження механізмів визнання правочинів недійсними у процедурах банкрутства, оскільки законодавцем не враховується їх специфіка, яка полягає не у вирішенні спору із зобов'язання, а саме в розв'язанні проблем заборгованості та досягненні такої мети, як погашення боргів особи у конкретний спосіб. Також О. Бірюковим було висловлене наступне твердження, з яким ми безумовно погоджуємось: «У справах про банкрутство використання цих механізмів навіть з добрих намірів максимального задоволення вимог кредиторів у процедурі ліквідації боржника може спотворити цілі цієї сфери законодавства або деформувати загальну концепцію системи банкрутства в країні» [3]. Тому, на нашу думку, необхідно дослідити актуальний стан судової практики щодо визнання правочинів недійсними із застосування цього законодавчого механі-

зму, співвідношення цивільно-правових підстав визнання правочинів недійсними та спеціальних, закріплених у КУзПБ, виявити негативні наслідки правозастосування, щоб визначити можливі варіанти поліпшення регулятивного впливу на вирішення проблем погашення заборгованості у процедурах банкрутства.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Недостатнє регулювання спеціальним нормативного-правовим актом такого механізму як визнання недійсними правочинів боржника у справах про банкрутство та загалом його поява викликали багато питань у науковців і практиків. Тому появились наукові та науково-практичні дослідження з цієї проблеми, у яких надані певні критичні зауваження, пропозиції для удосконалення нормативних положень та правозастосування. Загальні теоретичні аспекти самої проблеми були розкриті в роботах О. Бірюкова, В.В. Дутки, А.А. Бутирського, І.А. Бутирської та ін. Натомість практичні питання визнання недійсними правочинів боржника у справах про банкрутство висвітлені М.О. Гуриним та Р.Б. Поляковим. Однак дані дослідження є здебільшого констатацією наявного стану цього інституту та були пов'язані здебільшого з виявленням особливостей його застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливо констатувати, що особливість провадження у справах про банкрутство полягає в окремому правовому регулюванні, що зосереджене на рівні КУзПБ, який симбіотично містить в собі як норми матеріального, так і процесуального права. В.В. Дутка, аналізуючи думки науковців, зазначає, що справи про банкрутство зазвичай називають «процесом у процесі» через те, що тут діють не тільки загальні положення господарського судочинства, але й спеціальні правила розгляду справ [4]. А.А. Бутирський зауважує, що в такій категорії справ, як банкрутство, суд не вирішує спір по суті, а виключно здійснює нагляд за дотриманням закону та певні дії, які сприяють ходу справи про банкрутство, як наприклад призначення арбітражного керуючого [5]. Тобто, з цих тверджень випливає головна особливість процедур банкрутства, яка полягає в тому, що у них вирішуються питання ре-

алізації вимог кредиторів та найкращим для них погашенням боргів, які боржник має перед ними. При цьому вже під час здійснення процедур банкрутства усі спори між сторонами перетворюються на вимоги кредиторів, які боржник має задовольнити через процедури банкрутства.

Для узагальнення особливостей провадження у справах про банкрутство, що дозволить краще зрозуміти досліджувану проблему, скористаємося виокремленими І.А. Бутирською характерними ознаками провадження у справах про банкрутство: 1) дуалістичний характер правового регулювання нормами Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) [6] й КУзПБ; 2) особливий суб'єктний склад такого провадження; 3) застосування під час розгляду справи про банкрутство особливих матеріальних і процесуальних норм; 4) концентрація у межах однієї справи всіх спорів, головною стороною в яких є боржник [7]. Ці ознаки, як вказує М.О. Гурин, є супутніми як і в загальному провадженні у справі про банкрутство, так і в процесуальній формі розгляду відокремлених проваджень, в яких вирішуються спори за участю боржника, включаючи справи про визнання правочинів боржника недійсними [8]. Переліченими ознаками також підкреслюється сприятливість і процесуальної форми спеціальної норми визнання недійсності правочинів у виконанні основного завдання процедури банкрутства, яким відповідно до твердження А.А. Бутирського, є погашення вимог кредиторів та відновлення платоспроможності боржника [9].

Відповідно до думки В.В. Дутки, складність та об'ємність провадження у справі про банкрутство виявляється якраз в тому, що в межах справи про банкрутство господарський суд вирішує майнові спори за участю боржника, де як наслідок першопочаткова справа про банкрутство виявляє й інший ряд, вже зазначених відокремлених справ [4]. Відповідно до наукового дослідження М.О. Гурина поділ між основними справами про банкрутство та відокремленими провадженнями не обмежується тільки теоретичними аспектами, а має й не менш важливе практичне значення, як наприклад, для визначення кола учасників таких відокремлених про-

ваджень [8]. Так, за результатами розгляду заяви арбітражного керуючого або кредитора про визнання недійсним правочину боржника господарський суд має ухвалити певне рішення, яке матиме доведене правове підґрунтя.

У постанові від 15.07.2021 у справі № 927/531/18 Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду визначає інститут визнання недійсними правочинів боржника як універсальний засіб захисту у відносинах неплатоспроможності та частину єдиного механізму правового регулювання відносин неплатоспроможності, що спрямована на дотримання балансу інтересів не лише осіб, які беруть участь у справі про банкрутство, а й осіб, залучених у справу про банкрутство, як наприклад, контрагентів боржника. У результаті Суд доходить до висновку, що визнання недійсними правочинів боржника у межах справи про банкрутство спрямоване на досягнення однієї з основних цілей процедури неплатоспроможності – максимально можливе справедливе задоволення вимог кредиторів [10].

Втім через цей критерій максимально можливого справедливого задоволення вимог кредиторів може, знову ж таки, спотворюватись сама ідея відносин неплатоспроможності у справах про банкрутство. Прикладом такого неоднозначного рішення щодо захисту прав кредиторів є справа № 910/2736/22, що розглядалася господарським судом м. Києва [11]. Так, у рішенні суду підкреслюється, що правочини, вчинені боржником протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані недійсними господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство згідно із ч. 2 ст. 42 КУзПБ. Відповідно до висновку Верховного Суду у справі № 920/10/21, викладеного у постанові від 05.04.2023, положення ст. 42 КУзПБ розширюють визначені приписами ст. 215 ЦК України підстави для визнання недійсними правочинів та надають можливість визнати недійсною угоду, яка відповідає вимогам цивільного та господарського законодавства, проте вчинена у період протягом трьох років, що передував відкриттю процедури банкрутства або після порушення справи про банкрутство, та вчинена на

шкоду боржнику або його кредиторам. Ухвалою господарського суду м. Києва від 06.07.2022 було відкрито провадження у справі про банкрутство боржника. Оспорюваний договір купівлі-продажу нерухомого майна від 27.12.2018 був укладений до трирічного періоду, через це приписи ст. 42 КУзПБ до спірних правовідносин застосуванню не підлягають.

Господарський суд міста Києва під час вирішення питання щодо правочину звернувся до позиції Великої Палати Верховного Суду, викладеної у постанові від 03.07.2019 у справі № 369/11268/16-ц, відповідно до якої «не виключається визнання недійсним договору, спрямованого на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (пункт 6 статті 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (частина третя статті 13 ЦК України)». Отже, Велика Палата Верховного Суду у наведеній справі виснувала, що позивач має право звернутися до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що «спрямований на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (п. 6 ст. 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (ч. 3 ст. 13 ЦК України) і послатися на спеціальну норму, що передбачає визнання правочину недійсним». Постає питання – чи не може вказаний висновок викликати зловживання правом щодо визнання недійсними правочинів боржника, якщо існує можливість оминати спеціальну статтю КУзПБ застосуванням загальної норми ЦК України, яка все ж таки спрямована на застосування в інших правовідносинах?

О. Бірюков підтверджує наявну проблему, застерігаючи, що в разі неврахування особливостей законодавства про банкрутство може виникнути ризик некоректного використання згаданого правового інституту цивільного законодавства у відносинах щодо встановлення юридичного факту [3].

На нашу думку, зазначена проблема є результатом неправильного застосування норм КУзПБ та ЦК України щодо недійсності правочинів у їх поєднанні. Очевидно, що судді схильні загальні норми ЦК визначати як пріоритетні

та такі, що стосуються вчинених правочинів незалежно від обставин і процедур. Наразі йдеться про процедури банкрутства і їх мету, а тому пріоритетними все ж мають бути норми КУзПБ, а відповідні положення ЦК варто застосовувати як додаткові за наявності підстав, визначених у КУзПБ. За такого підходу не відбуватимуться зловживання. Відтак помилки судової практики потрібно виправляти новими висновками Великої Палати Верховного Суду.

Досліджуючи інститут визнання недійсними правочинів боржника, у своїй дисертації М.О. Гурин зауважував на проблемі невизначеності процесуальної форми звернення до господарського суду із заявою про визнання недійсним правочину боржника [12, с. 82]. Наразі шляхом внесення змін у ст. 7 КУзПБ це питання можна вважати вирішеним, оскільки законодавець визначив, що такі спори розглядаються за правилами позовного провадження шляхом подачі позовної заяви. Так, в ухвалі господарського суду Волинської області від 13.12.2024 у справі № 903/51/20 було вирішено повернути заяву ліквідатора про визнання недійсним договору з огляду на те, що порушено вимоги до заяви, передбачені п. 8 ч. 3 ст. 162 ГПК України, а ліквідатором не зазначено про наявність у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви. Така вимога суду до заяви пояснена змістом ст. 2 КУзПБ, у якій зазначено, що провадження в справах про банкрутство регулюється цим Кодексом, ГПК України, іншими законами України [13]. Відтак суд застосував ст. 162 ГПК, у якій передбачені вимоги до позовної заяви.

Проте інша проблема, підмічена М.О. Гурином, щодо відшкодування вартості майна грошовими коштами за ринковими цінами, які існували на момент вчинення правочину, залишається актуальною, оскільки незрозумілим є механізм визначення ринкової ціни [12, с. 102]. Так, згідно ухвали Господарського суду Житомирської області у справі № 906/740/23 (906/784/24) від 22.04.2025 зазначається, що в даному судовому засіданні цією ж ухвалою було повернуто арбітражному керуючому Кучаку Юрію Федоровичу заяву про зміну предмету позову в частині: «Зобов'язати

ПП «Кармель» ...на підставі частини третьої статті 42 Кодексу України з процедур банкрутства повернути ТОВ «Троял-Груп» ...майно, яке воно отримало від боржника за Договором № 23 від 04.06.2021 відповідно до специфікацій № 1, № 2, № 3 до цього Договору, а саме: - компресорну установку 1000л/хв 500л (специфікація №1 від 04.06.2021); - похилий конвеєр для подачі інертних мас (специфікація №2 від 15.06.2021); - бункер інертних мас 4х20 м. куб. (специфікація №3 від 31.08.2021); а у разі неможливості повернути це майно в натурі, відшкодувати ТОВ «Троял-Груп» вартість цього майна грошовими коштами за ринковими цінами, що існували на час вчинення визнаного недійсним правочину, у сумі, що буде встановлена у судовому порядку під час розгляду цієї справи» [14]. Одним із шляхів вирішення питання про ціну вбачається призначення судової експертизи щодо визначення ринкової ціни, на основі висновку якої і буде встановлено вартість майна на момент вчинення правочину. Інший спосіб визначити ціну майна у минулому полягає у пошуку інформації про продаж аналогів відповідного майна за конкретний період на основі даних з відкритих джерел. Але якщо у відкритих джерелах знайти потрібну інформацію не вдасться, то все ж таки доведеться залучати експертів. Наразі проблеми визначення ціни майна за ринковими цінами у минулому можуть мати місце, якщо йдеться про рідкісні види майна, для яких неможливо підібрати аналоги, або які продаються рідко.

З огляду на важливість та суттєвість визнання правочинів недійсними як методу впливу на осіб, які погіршили майнове становище боржника, завдяки порівнянню українського та німецького законодавства про банкрутство Р.Б. Поляков дійшов висновку, що визнавати недійсними правочини боржника у процедурах банкрутства потрібно як за наявності умислу приховування коштів боржника, так і в разі понесеної збитковості коштів, адже в такий спосіб вдасться захистити інтереси інших кредиторів боржника [15, с. 118-119].

Однак ми не підтримуємо пропозицію Р.Б. Полякова щодо уточнення положення ч. 2 ст. 42 КУзПБ винятком для випадків, за яких

неможливе визнання правочинів недійсними у процедурах банкрутства, як от коли майно було безоплатно відчужене з доброї волі у благодійних цілях на підставі договору пожертви, в якому боржник виступає пожертвувачем, але за умови, що пожертва відбулась не раніше одного року з моменту відкриття провадження у справі про банкрутство, не супроводжувалася злим умислом боржника чи його контрагента у зменшенні ліквідаційної маси, а сума пожертви не перебільшувала 100 мінімальних заробітних плат на момент укладання договору та не призвела до неплатоспроможності боржника чи її загрози, а також за умови, що обдарований не відчужив пожертвоване майно. На нашу думку, таке положення може породити прецедент, за якого фіктивні компанії, що мають на меті неправомірне збагачення за допомогою здійснення певних спланованих для цього схем, зможуть фактично легалізувати вже заборговані грошові кошти. При цьому формулювання положення, особливо критерію «злий умисел», має казуїстичний характер, адже порушення вимог цілеспрямованості таких коштів вже не буде кваліфікуватись як майно, відчужене з доброї волі на безоплатній основі [15, с. 119].

Непереконливою є пропозиція Р.Б. Полякова щодо зміни назви ст. 42 КУзПБ на «Спростування майнових дій та правочинів боржника у процедурі банкрутства», та заміни у ч.ч. 1 та 2 ст. 42 КУзПБ словосполучення «визнані недійсними» на «спростовані» задля впровадження чіткого відмежування цього інституту конкурсного процесу [15, с. 120]. Відповідно до нашого аналізу, ч. 1 ст. 215 ЦК України визначає, що підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, встановлених законодавством [2]. Щодо поняття «спростування», то воно означає виконання дії, пов'язаної з доведенням хибності винесеного або зафіксованого твердження. Подібне врегульовано у ст. 277 ЦК України, відповідно до якої фізична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї та (або) членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації. До того ж наслідки так званого «спростування» право-

чину не відрізняються від наслідків визнання правочину недійсним. Видається, що неоднозначність термінології призведе до плутанини, оскільки не лише норми КУзПБ застосовуються до цих спірних ситуацій, а й норми ЦК України.

Проте можна погодитися з Р.Б. Поляковим, що не всякі сумнівні правочини, вчинені впродовж трьох років до відкриття провадження у справі про банкрутство, повинні визнаватися недійсними. Очевидно, що бракує певних суттєвих ознак, за якими їх можна відмежувати від тих, які повинні визнаватися недійсними. Наявність умислу і корисливого інтересу осіб, які вчинили правочин, і може вважатися основною ознакою для розмежування. Тому заслуговують уваги пропозиції щодо закріплення в КУзПБ додаткових критеріїв для встановлення ознак недійсності правочину, особливо, якщо йдеться про застосування підстав відповідно до ч. 2 ст. 42 КУзПБ.

Висновки. Отже, досліджуваний нами механізм визнання недійсними правочинів боржника у процедурах банкрутства, на нашу думку, потребує вдосконалення саме шляхом формування єдиної судової практики, яка має формуватися за принципом пріоритетності норм КУзПБ. Також вбачається за доцільне рекомендувати призначення судової експертизи для визначення ринкової ціни майна, відчуженого за спірним правочином, якщо його оцінка на час вчинення правочину є проблематичною.

Література

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовт. 2018 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74. Редакція від 04.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 01.08.2025).
2. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. Редакція від 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n1220> (дата звернення: 01.08.2025).
3. Бірюков О. Недійсність правочинів у банкрутстві. *Юридична Газета online*. URL:

<https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/-nediysnist-pravochiniv-u-bankrutstvi.html> (дата звернення: 01.08.2025).

4. Дутка В.В. Процесуальні особливості розгляду справ про банкрутство. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 176-178. URL: http://lsej.org.ua/10_2023/41.pdf (дата звернення: 02.08.2025).

5. Бутирський А.А. Значення інституту банкрутства для економічних відносин в Україні. *Перші наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова*: матеріали круглого столу (8 лют. 2019 р., м. Київ). 2019. С. 23-27. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/844?show=full> (дата звернення: 02.08.2025).

6. Господарський процесуальний кодекс України від 6 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56. Редакція від 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.08.2025).

7. Бутирська І.А. Проведення у справах про банкрутство як особливий вид провадження у господарському судочинстві. *Право України*. 2021. № 4. С. 23-32. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2021-04-023> (дата звернення: 02.08.2025).

8. Гурин М.О. Процесуальна форма розгляду справ про визнання правочинів боржника недійсними у справі про банкрутство. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2022. Вип. 69. С. 185-188. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254750/251890> (дата звернення: 02.08.2025).

9. Бутирський А.А., Ніколенко Л.М. Виплата винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство: теоретичні і практичні проблеми. *Економіка та право*. 2021. № 2. С. 25-32. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.02.025> (дата звернення: 02.08.2025).

10. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 927/531/18 від 15 лип. 2021 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98560703> (дата звернення: 03.08.2025).

11. Рішення Господарського суду міста Києва у справі № 910/2736/22 від 15 трав. 2025 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127960877> (дата звернення: 03.08.2025).

12. Гурин М.О. Визнання недійсними правочинів боржника у процедурі банкрутства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. URL: <https://dnuvs.ukr.educa-tion/wp-content/uploads/2023/01/dysertacziya-guryna-m.o.pdf> (дата звернення: 06.08.2025).

13. Ухвала Господарського суду Волинської області у справі № 903/51/20 від 13 груд. 2024 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126905192> (дата звернення: 06.08.2025).

14. Ухвала Господарського суду Житомирської області у справі № 906/740/23 (906/784/24) від 22 квіт. 2025 р. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126905192> (дата звернення: 06.08.2025).

15. Поляков Р.Б. Інститут банкрутства (неспроможності) в Україні та Німеччині: порівняльно-правове дослідження: дис. ... д-ра філос. за спец. 081 «Право». Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2022. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/2022/polyakov_dis.pdf (дата звернення: 06.06.2025).

References

1. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva vid 18 zhovt. 2018 r. № 2597-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2019. № 19. St. 74. Redaktsiya vid 04.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (data zvernennya: 01.08.2025).

2. Tsyvilnyy kodeks Ukrainy vid 16 sich. 2003 r. № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 40-44. St. 356. Redaktsiya vid 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n1220> (data zvernennya: 01.08.2025).

3. Biryukov O. Nediysnist pravochyniv u bankrutstvi. *Yurydychna Hazeta online*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/-nediysnist-pravochyniv-u-bankrutstvi.html> (data zvernennya: 01.08.2025).

4. Dutka V.V. Protsesualni osoblyvosti rozhlyadu sprav pro bankrutstvo. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. 2023. № 10. S. 176-178. URL: http://lsej.org.ua/10_2023/41.pdf (data zvernennya: 02.08.2025).

5. Butyrskyy A.A. Znachennya instytutu bankrutstva dlya ekonomichnykh vidnosyn v Ukraini. *Pershii naukovi chytannya pamyati akademika V.K. Mamutova: materialy kruhloho stolu* (8 lyut. 2019 r., m. Kyiv). 2019. S. 23-27. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/844?show=full> (data zvernennya: 02.08.2025).

6. Hospodarskyy protsesualnyy kodeks Ukrainy vid 6 lyst. 1991 r. № 1798-XII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1992. № 6. St. 56. Redaktsiya vid 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (data zvernennya: 02.08.2025).

7. Butyrska I.A. Provadzhennya u spravakh pro bankrutstvo yak osoblyvyy vyd provadzhennya u hospodarskomu sudochynstvi. *Pravo Ukrainy*. 2021. № 4. S. 23-32. URL: <https://doi.org/10.33498/louu-2021-04-023> (data zvernennya: 02.08.2025).

8. Huryn M.O. Protsesualna forma rozhlyadu sprav pro vyznannya pravochyniv borzhnyka nediysnymy u spravi pro bankrutstvo. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya PRAVO*. 2022. Vyp. 69. S. 185-188. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/254750/251890> (data zvernennya: 02.08.2025).

9. Butyrskyy A.A., Nikolenko L.M. Vyplata vynahorody arbitrazhnomu keruyuchomu u spravi pro bankrutstvo: teoretychni i praktychni problemy. *Ekonomika ta pravo*. 2021. № 2. S. 25-32. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.02.025> (data zvernennya: 02.08.2025).

10. Postanova Kasatsiynoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu u spravi № 927/531/18 vid 15 lyp. 2021 r. *Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98560703> (data zvernennya: 03.08.2025).

11. Rishennya Hospodarskoho sudu mista Kyeva u spravi № 910/2736/22 vid 15 trav. 2025 r. *Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127960877> (data zvernennya: 03.08.2025).

12. Huryn M.O. Vyznannya nediysnymy pravochyniv borzhnyka u protseduri bankrutstva: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Donetsky derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Kropyvnytsky, 2022. URL: <https://dnuvs.ukr.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/dysertacziya-guryna-m.o.pdf> (data zvernennya: 06.08.2025).

13. Ukhvala Hospodarskoho sudu Volynskoyi oblasti u spravi № 903/51/20 vid 13 hrud. 2024 r. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126905192> (data zvernennya: 06.08.2025).

14. Ukhvala Hospodarskoho sudu Zhytomyrskoyi oblasti u spravi № 906/740/23 (906/784/24) vid 22 kvit. 2025 r. Yedyny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126905192> (data zvernennya: 06.08.2025).

15. Polyakov R.B. Instytut bankrutstva (nespromozhnosti) v Ukrayini ta Nimechchini: porivnyalno-pravove doslidzhennya: dys. ... d-ra filos. za spets. 081 «Pravo». Zaporizkyy natsionalnyy universytet, Zaporizhzhya, 2022. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/2022/polyakov_dis.pdf (data zvernennya: 06.06.2025).

Liubov Netska, Nikita Zarudnyi

ANALYTICAL REVIEW OF JUDICIAL PRACTICE REGARDING THE RECOGNITION OF INDIRECT ACTS DURING PROCEEDINGS IN BANKRUPTCY CASES

State University «Kyiv Aviation Institute»

Liubomyr Huzar Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine

E-mails: liubov.netska@npp.kai.edu.ua, 6876910@stud.kai.edu.ua

The purpose of the article: based on an analysis of judicial practice regarding the invalidation of transactions in bankruptcy procedures, identified shortcomings of the relevant legislation in its application by courts, to propose ways to eliminate such shortcomings. **Research methods:** in the process of scientific research, general scientific (dialectical, formal-logical, methods of analysis and synthesis) and special legal (comparative legal, systemic-structural) methods were used. **Results:** the peculiarities of the application of the procedure for declaring the debtor's transactions invalid during bankruptcy proceedings are outlined; identified problems of ambiguous application of the norms of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures and the Civil Code of Ukraine in their combination when declaring transactions invalid in bankruptcy procedures and proposed ways to eliminate them; the feasibility of ordering a judicial examination in cases of difficulties in determining the market price of property on the date of the transaction in respect of this property has been proven, if such a transaction is declared invalid in the bankruptcy procedure. **Discussion:** the criteria by which transactions can be declared invalid in bankruptcy procedures are debatable; the grounds for declaring transactions invalid, as set out in Part 2 of Article 42 of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, are ambiguous; applications for the declaration of invalidity of transactions in bankruptcy proceedings are submitted in accordance with the requirements for a statement of claim under the rules of the Commercial Procedural Code of Ukraine.

Key words: bankruptcy; invalidity of the transaction; debtor; bankruptcy procedures; court.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2025